

Atomip nukinganik pissuteqartumik ajutoortoqartillugu imaluunniit qinngornernik ulorianartunik pissuteqartumik ajornartorsiuteqartoqalersillugu ikiuinissaq pillugu Det Internationale Atomenergiagenturimi isumaqatigiissummut Danmarkip akuersinera pillugu inatsisip Kalaallit Nunaanni atuutilersinneqarnissaa pillugu peqqussummut oqaaseqaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. (UPA2016/104)

Uunga siunnersuut: Tunisassianik marloqiusamik atorneqartartunik avammut annissuineramik nakkutiginninneq pillugu Kalaallit Nunaannut inatsisissatut siunnersuummut oqaaseqaateqarnissaaq pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. (UPA2016/106)

Atomip nukinganik atortussianik sorsunnerunngitsumut atuineramik nakkutilliineq pillugu Kalaallit Nunaannut inatsisissatut siunnersuummut oqaaseqaateqarnissaaq pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut (UPA2016/107)

Pinerluuteqarsimasunik tunniussisinnaatitaaneq pillugu inatsisip allangortinneqarneranik inatsisit ilaasa Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarnerannik kunnigip peqqussutaanut Namminersorlutik Oqartussat oqaaseqaateqarnissaaq pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. (UPA2016/108)

(Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermit Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq)

Akissuteqaat

(Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermit Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq)

Aappassaanneerinninneq

Inuussutissarsiornermut Ataatsimiititaliaq siunnersuutit sisamat taakkua peqqissaartumik suliarimmagit qutsavigaara. Sioqqutsisumik aalajangiiffigisassatut siunnersuutit Nunanut Allanut Sillimaniarnermullu Ataatsimiititaliamut aamma Aatsitassanut Ataatsimiititaliamut oqaloqatigiissutigineqareerneranni isumaliutissiisut saqqummiunneqarpoq. Tamanna tunngavigalugu maluginiarsinnaavara, Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut siunnersuutit akuerineqarnissaaq inassutigigaat.

Aalajangiiffigisassatut siunnersuutit sisamat taakkua sivisuumik peqqissaartumillu qulaajaalluni suliaqarnerup inernerai. Danskiteq kalaallillu ataatsimoorlutik urani pillugu

nalunaarusiaat 2013-imi oktobarimeersoq inatsisunik suliaqarnermut tunngaviusimavoq, taanna tunisassianik marloqiusamik atorneqartartunik avammut annissuinermik nakkutiginninneq pillugu Kalaallit Nunaannut inatsisissatut siunnersuummik aamma atomip nukinganik atortussianik sorsunnerunngitsumut atuinermik nakkutilliineq pillugu Kalaallit Nunaannut inatsisissatut siunnersuummik aammalu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuutitik sisamanik taakkuninnga saqqummiussinermik kinguneqarluni.

Taamaattumik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuutit sisamat taakkua nukingiullugit suliarineqarsimasut Inuussutissarsiornermut Ataatsimiititaliami ikinnerussuteqartut isumaqarmata paasiuminaatsippara.

Tassunga atatillugu isumaqarpunga aalajangiiffigisassatut siunnersuutit sisamat taakkua uranimik pīaaanissamat akuersissummik tunniussinissamat tunngassuteqanngitsut erseqqissassallugu pingaaruteqartoq. Aatsitassanut suliaasaqarfiup tigu neqareernerata kingorna aatsitassanut ikummatissanullu inatsit malillugu aalajangiisusaaq tassaalerpoq Namminersorlutik Oqartussat. Tamanna aamma danskit naalakkersuisuisa aamma Naalakkersuisut suleqatigiinnissamat isumaqatigiissutaanni 26. januar 2016-imeersumi toqqaannartumik allassimavoq. Kisiannili aalajangiiffigisassatut siunnersuutit sisamat taakkua, uranimik pīaaasoqassappat aamma avammut annissuisoqassappat, tamatuma Kunneqarfiup nunani tamalaani siaruartitsinnginnissamat pisussaaffii malinneqarlutik pisinnaanissaata qulakkeerneqarnissaanut tunngassuteqarput. Taamaalilluni inatsisissatut siunnersuutit saqqummiunneqartut taakkua naalagaaffeqatigiinnerup iluani aalajangiisinnaatitaaffiit agguagaanerannik pioreersumik tunngaveqartut aammalu inatsisissatut siunnersuutini uranimik pīaaanerup aamma tunisassianik teknologimillu avammut annissuinerup nunanut allanut, illersornissamat sillimaniarnermullu politikkimut tunngasortai kisimik ilaatinneqassasut isumaqatigiissutigineqarpoq.

Isumaliutissiisummi Naalakkersuisut isummani ulloq 19. januar 2016 ilisimatitsilluni ataatsimeeqatigiinnermi saqqummiunneqartut aalajangiisumaannarnerai ataatsimiititaliap apeqquteqaataanut tunngatillugu, tamanna Naalakkersuisut soorunami uppersarsinnaavaat. Avammut annissuinermut aamma isumannaallisaanermut nakkutiginninnermut oqartussaasoq pillugu isumaqatigiissutit, allatut iliortoqarsinnaappat, allaanerusutut isikkoqarsinnaanersut, pillugu Ataatsimiititaliap apeqqutaanut tunngatillugu oqaannarsinnaavunga; suleqatigiinnisaaq aalajangersimasooq aamma Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata Kalaallit Nunaanneersumik uranimik pīaaanermut aamma avammut annissuinermut atatillugu aalajangiisinnaatitaanernut tunngassuteqartut killissalersorneqarnerat aalajangersimasooq pillugit danskit naalakkersuisuisa aamma Naalakkersuisut akornanni isumaqatigiittoqareerpoq. Allat tamarmik takorluugaannaapput aammalu Naalakkersuisut taakkua isummerfigisinnaanngilaat.

Kisiannili aalajangiiffigisassatut siunnersuutinut ataasiakkaanut Inuit Ataqatigiit oqaaseqaataannut oqaaseqaateqalaassaanga.

Immikkoortoq 104 ikinnerussuteqartut nukingiullugu suliarineqartutut isigisaat, atomip nukinganik pissuteqartumik ajutoortoqartillugu imaluunniit qinngornernik ulorianartunik pissuteqartumik ajornartorsiortoqalersillugu ikiuunnissaq pillugu IAEA-imi nunani tamalaani isumaqatigiissutip akuerineqarnissaa pillugu 2015-imi ukiaanerani ataatsimiinnermi Inatsisartut akuersinerannut malitseqartitsineruvoq. IAEA-imi nunani tamalaani isumaqatigiissut aatsitassanik qinngornernik ulorianartunik akulinnik piiianermut toqqaannartumik tunngassuteqanngilaq, tamatumunnga taarsiullugu atomip nukinganik pissuteqartumik ajutoortoqarneranut imaluunniit qinngornernik ulorianartunik pissuteqartumik ajornartorsiortoqalerneranut atatillugu ikiuuttarnermut tunngassuteqarluni.

Immikkoortoq 106-imut ikinnerussuteqartut oqaaseqaataannut tunngatillugu, inuiaqatigiinni aammalu sakkutooqarnermi atugassatut uranimik avammut annissuinermut imaluunniit tunisassianik allanik avammut annissuinermut tunngatillugu Danmarkip Kalaallit Nunaannit aalajangiisinnaatitaaffinnik tigusinissaa pineqanngilaq.

Siaruartitsinnginnissamik pisussaaffeqarnek Kunngeqarfik Danmarkip nunanut allanut, illersornissamut aamma sillimaniarnermut politikianut, naalagaaffiup susassaqarfigisaanut, ilaavoq. Taamaattumik minnerussuteqartut inatsisissatut siunnersuuteqarnermi Namminersorlutik Oqartussat aalajangiisinnaatitaanerak naalagaaffimmuut utertinneqassasooq oqaatigigamikku Urani pillugu nalunaarusiami ilanngussaq 7 tapertariniarsarigamikku, tamanna eqqunngilaq.

Inuiaqatigiinni inatsisitigut isumaqatigiissutit illersornissamut sillimaniarnermullu politikkimut tunngassuteqartut, Namminersorlutik Oqartussat aalajangiisinnaatitaaffiini pineqartunut ilaangitsut, ilanngussaq 7-imi taaneqartumi nassuiarneqarput. Nunanut allanut politikikkut aalajangiinerit, soorlu uranimik tiguisartunut naalagaaffiit akornanni isumaqatigiissutit aamma IAEA-imi ilaasortaaneq, illersornissamut sillimaniarnermullu politikkimut kalluaapput, taamaattumillu inuiaqatigiinni inatsisitigut isumaqatigiissutit taamaattut suleriaatsinut namminersorneq pillugu inatsimmi § 13-imi aalajangersarneqartunut naapertuuttumik isumaqatigiissutigineqartussaapput. Suleriaatsit malillugit pisut ilaanni Kunngeqarfik Danmarki sinnerlugu inuiaqatigiinni inatsisitigut isumaqatigiissutinut isumaqatiginninniarnissamut isumaqatigiissuteqarnissamullu, Naalakkersuisut periarfissaqartarput. Tamanna pisuni ataasiakkaani ataasiakkaatigut aalajangiiffigineqartarpoq. Assersuutigalugu Naalakkersuisut taamaalillutik Kunngeqarfik sinnerlugu aalisarnermut kattuffinni NAFO-mi, NEAF-mi aamma NASCO-mi isumaqatiginninniartarput. Taakkua kattuffiupput, sammisanik illersornissamut sillimaniarnermullu politikikkut apeqqtunit allaanerusunik, isumaginnittartuusut

Immikkoortoq 107-imut tunngatillugu, illersornissamut sillimaniarnermullu politikkimut tunngassuteqartut pillugit namminersorneq pillugu inatsimmi maleruagassat aamma taamatut paasineqartussaapput. Taamaattumik danskit naalakkersuisuisa aamma Naalakkersuisut akornanni isumaqatigiissummi tamanna allassimavoq, uranimik allanillu qinngornernik ulorianartunik akulinnik Kalaallit Nunaanni piiaanerup aamma avammut annissuinerup nunani tamalaani isumaqatigiissutit malillugit pinissaat inatsisissatut siunnersuutini taamaallaat qulakkeerneqassasoq.

Immikkoortoq 108 taamatuttaaq ikinnerussuteqartut nukingiussatut isigisaat, IAEA-imi atomip nukinganit atortussianik inissisimaffiini isumannaarinissaq nunani tamalaani isumaqatigiissummut allannguuteqartitsinerup Kalaallit Nunaannit akuerineqarnissaa pillugu kiisalu nunani tamalaani isumaqatigiissutip allannguutaata 8. juli 2005-imeersup Kalaallit Nunaanni akuerineqarnissaa pillugit 2015-imi ukiaanerani ataatsimiinnermi Inatsisartut akuersinerannik malitseqartitsineruvoq. Peqataalerluni akuersinissamut pinerluuteqarsimasunik tunniussisinnaatitaanermut inatsisip allannguuteqartinneqarnera pillugu inatsisip aalajangersimasut ilaasa Kalaallit Nunaannut atuutsinneqalernissai pisariaqarpoq. Nunani tamalaani isumaqatigiissut ajortumeeriniartartunik pitsaaliuinermut tunngassuteqarpoq aammalu aatsitassanik qinngornernik ulorianartunik akulinnik piiaanerup toqqaannartumik tunngassuteqarani.

Kisiannili ikinnerussuteqartut oqaaseqaataat aammalu suliarinninneq nukingiussaasoq aamma innuttaasut akuutinneqartariaqartut kiisalu immikkoortoq 106-imut tunngatillugu aalajangiisinnaatitaanerup Kalaallit Nunaanni Danmarkimut tunniunneqarnissaa pineqartoq tunngavilersuutigalugit siunnersuutit itigartinneqarnissaannik inassuteqaataat Naalakkersuisut maluginiarpaat.

Naalakkersuisut tunngavilersuutit taakkua isumaqatiginngilaat.

Aalajangiiffigisassatut siunnersuutit ingerlanissaannut pilersaarummut urani pillugu nalunaarusiamiittunut aammalu 2013-imi oktobarimiilli ilisimaneqalersimasumut naapertuuttumik saqqummiunneqarput. Siunnersuutit suleriaatsit nalinginnaasumik atorineqartartut tusarniaanernik aammalu Inatsisartut suleriaasiannik ilaqartut malillugit kiisalu namminersorneq pillugu inatsimmi maleruagassat malillugit naalagaaffeqatigiinnerup iluani aalajangiisinnaatitaanerit agguagaanerit atuuttoq isiginiarlugu, suliarineqarput.

Taamaattumik Naalakkersuisut siunnersuutit Inatsisartut akuerissagaat inassutigissavaat.